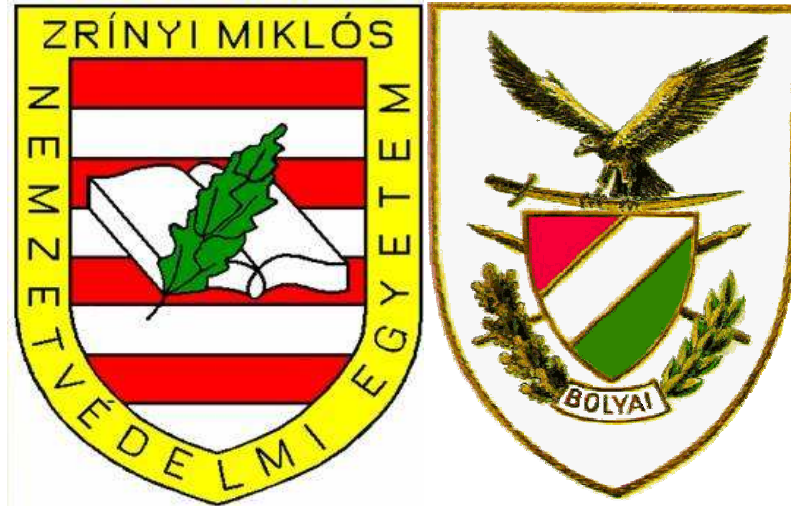

A HIVATÁSOS SZOLGÁLATI TÖRVÉNY ELEMZÉSE

**Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
Bolyai János Katonai Műszaki Kar**

**TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT
2007.**

Készítette:

Pántya Péter tüzoltó hadnagy

I. évfolyamos védelmi igazgatási szakos hallgató

Konzulens:

Dr. habil. Horváth László nyá. alezredes, egyetemi docens

„Hazámat szolgálom!”¹

BEVEZETÉS

Nem tagadhatom, hogy jelen dolgozat elkészítésében nagy szerepe volt annak, hogy magam is a hivatásos szféra tagja vagyok. A személyes érintettség és egyéni érdeklődés kapcsán is fontosnak tartottam, hogy a Magyar Köztársaság állampolgárai nyugalmát biztosító szolgálati viszonyát szabályozó törvényt alaposabban nagyító alá vegyem. Természetesen itt az 1996. évi XLIII.-as törvényt értem, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról, köznapiabb nevén a Hszt.

A tanulmány elkészítéséhez több helyen és forrásból próbáltam kutatni hasonló publikálásokat és feltűnt, hogy ez a – véleményem szerint igen fontos – terület ez idáig nem volt fókuszban a védelmi tudományterület oktatásában. Az állomány tagjainak a szolgálattal kapcsolatos preferenciái meglehetősen szabályozottak e módon és nem jelenthető ki kategorikusan, hogy: - legyen ez csak a jogászok dolga. A rendvédelemben e törvény legalább alapszintű ismerete nélkül nehéz jogszerűen ellátni akár a napi szolgálati feladatokat is. Mivel a Hszt. a hivatásos állományúak szolgálattal kapcsolatos viszonyát meglehetősen szerteágazóan szabályozza, könnyen mulasztási hibába kerülhet az egyén, aminek akár fegyelmi következményei is lehetnek. A jogok és érdekérvényesítési lehetőségek nem megfelelő szintű ismerete érdeksérelemhez vezethet, tehát mindenkinek elemi szükséglete kell (kellene?) legyen, hogy ismerje a rá vonatkozó szabályokat, legyenek azok megengedők, juttatók vagy szigorítók, előírók.

A Hszt.-t időnként frissítik, aktualizálják a változásoknak és az esetleges újabb céloknak (pl.: egy szektor preferálása) vagy szakszervezeti törekvéseknek megfelelően. Az újabb módosítás jelenleg is napirenden van, az egyeztetések napjainkban is folytatódnak. A várható változásokat szintén bemutatom ismertette várható hatásukat és megkérdezve az érintetteket.

¹ A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek szolgálati szabályzataiból. Például: 21/1997 IM rendelet a büntetés-végrehajtás állományának, 1/2006 ÖTM rendelet a hivatás tűzoltók számára, 3/1995 BM rendelet rendőrség számára készült jogszabályok

A címlapon található címerek: A ZMNE és a BJKMK címere. Forrás: www.zmne.hu, Az Egyetem honlapja.

Bízom benne, hogy ezzel a munkámmal sikerül – akár csekély mértékben is – egy kis ismeretterjesztéssel szolgálni a kollégák és bajtársak felé. Remélhetőleg az elemzéseimből és következtetéseimből eljuthat valamennyi rész akár döntéshozókhoz is a Hszt. módosítások kapcsán. E törvény hatása megjelenik mind a gazdasági, mind a szociológiai területeken nem elhanyagolva a pszichológiát és a társadalomlélektant és alapot biztosít több jogszabályhoz, jogághoz.

A dolgozat elkészítése kapcsán ki kívánok térni magára a Hszt. felépítésére, értelmezésére, megalkotásának körülményeire és előzményeire. Várható a módosítása, ezért ismertetem a tervezeteket és várható hatásukat. A hivatásos szolgálati törvény minden, a Magyar Köztársaságot szolgáló fegyveres és rendvédelmi szervnél állományban lévő hivatásosra vonatkozik, ide nem értve a Magyar Honvédséget, mivel e területen a 2001. évi XCV. törvény hatályos (a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról). Röviden bemutatásra kerülnek a fegyveres és rendvédelmi szervek valamint feladatköreik, hogy jobban megismerhetőek legyenek az állományuk tagjainak tevékenysége.

Fontosnak tartottam megtudni az érintett állomány véleményét a törvénnyel kapcsolatosan, így több, különböző szervhez tartozó és eltérő rendfokozatú hivatásos állományúval is készítettem interjúkat. Ezen interjúkat is elemzem és egy átfogó képet nyújtok az érintettek véleményéről, álláspontjáról. Bár a felmérésem nem tekinthető semmiképpen sem reprezentatívnak, a törekvésem azonban ez irányba mutat.

Megkerestem néhányat az érintett szakszervezeti vezetők közül is, nézetüket ismertetem.

A közvetlen céлом, hogy jelen munkámmal elemezzem, és az olvasóval megismertessem magát a Hszt.-t, annak kialakulását, változását, tartalmát és mibenlétét. Vácsoljam a tartalmában várható változásokat és hatásokat, felmérjem a jelenleg is szolgálatban állók véleményét több rendvédelmi szerv vonatkozásában is.

Az 1996. évi XLIII-as törvény hatálya meghatározott körre terjed ki. A dolgozat első részében kitérek erre a körre, tehát a fegyveres és rendvédelmi szervekre és feladatkörükre.

Jelen munka gyakorlati alkalmazásával kapcsolatosan meglehetősen bizakodó vagyok.

Az önképzésen túlmutatóan a benne található adatokat, módszereket, véleményeket és következtetéseket szánom a velem együtt hivatásos szolgálatban állóknak is.

Bízom benne, hogy sokan az olvasók közül találnak az anyagban új ismereteket, érdekességeket. A dolgozat részeinek felhasználásával akár oktatási anyagok készíthetőek.

1. A FEGYVERES ÉS RENDVÉDELMI SZERVEK

A fogalmak tisztázása nélkül nehéz lenne a témáról beszélni. Nézzük tehát, hogy melyek is az úgynevezett fegyveres és rendvédelmi szervek, milyen feladatok vannak számukra meghatározva és ezen feladatokat milyen módon teljesítik.

Fegyveres és rendvédelmi szervek (országos vezetősége):

- **Határőrség** (Határőrség Országos Parancsnoksága)
- **Rendőrség** (Országos Rendőr-főkapitányság)
- **Polgári védelem** (Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság)
- **Vám- és pénzügyőrség** (Vám és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága)
- **Büntetés-végrehajtási intézet** (Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága)
- **Állami és Hivatásos önkormányzati tűzoltóságok**
(Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság)
- **Polgári nemzetbiztonsági szolgálatok** (vezetője a főigazgató)

A felsorolt szervezeteknek – meghatározott feladataik ellátása mellett - békében fel kell készülniük a jelenlegi új típusú kockázatok kezelésére, melynek egyik biztosítéka a Hszt. előírásainak szakszerű, következetes betartása.

„Az új típusú kockázatok lehetnek belső és külső típusúak. Belső típusú fenyegetés az országon belül jelentkezhet, feszültség, válság, akár polgárháború formájában,....”²

A Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét és biztonságát tehát ezek a szervek biztosítják saját területükön, a számukra meghatározott feladatok ellátásával.

E szervek összlétszáma körülbelül ötvenötezer fő.

A fenti felsorolás és a létszámadatok nem tartalmazzák a Magyar Honvédséget, amelyet természetesen nem akarok figyelmen kívül hagyni! A haza érdekében kifejtett tevékenysége mindenképpen elismerésre méltó, azonban a Magyar Honvédség hivatásos tagjai a Hszt. hatálybalépésétől 2001-ig tartoztak e törvény alá. 2001-ben került elfogadásra

² Dr. Horváth László: Az országvédelem szervezeti rendszere egyetemi jegyzet, 13. oldal (Távoktatási tananyag), ZMNE, Budapest, 2005.

a 2001. évi XCV. Törvény a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szolt.

Mivel tehát a hivatásos katonák szolgálati viszonyát nem érinti a Hszt. és ez nem is várható, így az ő helyzetükkel csak érintőlegesen foglalkozom.

A feladatok ellátásának módjáról az 1996. évi XLIII-as törvény világosan fogalmaz:

„A Magyar Köztársaság függetlenségének, alkotmányos rendjének, valamint a lakosság és az ország anyagi javainak védelmét ellátó szervek hivatásos állományától az állam tántoríthatatlan hűségét, bátor helytállást követel.”

1. számú kép. Mozaik a fegyveres és rendvédelmi szervek jelképeiből.

Saját összeállítás, 2007.

A rendvédelmi szervek jelképei kifejezik az adott szerv motívumait, tevékenységét és a Magyar Köztársaság részeként, annak jobbításáért és védelmezése iránti hűséget.

Az állomány hivatásos állományú tagját igazolja egyenruhája, némely szerveknél jelvénye valamint akár civil ruházatban is szolgálati igazolványa.

A fegyveres és rendvédelmi szervek tagjait megkülönböztethetjük az állományra utaló jelzessel, eltérő rendfokozatokkal és más-más beosztásokkal.

Például.: rendőr orvos alezredes, tűzoltó törzssászlós – hírközpont-kezelő, pénzügyőr őrmester – kutató, határőr százados – osztályvezető,

2. számú kép. Alezredesi rendfokozati jelzés.

Forrás: www.nemzetorseg.hu, 2007.

A rendvédelemben részt vevő szervezetek tevékenységét és állományuk létszámát ismertetem röviden a következőkben, valamint kitérek a Magyar Honvédség helyzetére is:

1.1. A HATÁRŐRSÉG:

3. számú kép. Határaink ellenőrzése Forrás: www.petofinepe.hu, *Petőfi Népe online*

A Határőrség legfőképpen határőrizeti, személy és gépjármű határforgalmi és bűnügyi-felderítő (határrendészeti) feladatokat lát el. Tehát az államhatár őrzése mellett rendészeti tevékenységei is vannak az állományához tartozó körülbelül 10.000 főnek.

„A hivatásos határőr a szolgálati elöljárójától a... ..meghatározott feladatok végrehajtására kapott parancsot önfeláldozásig terjedő bátorsággal köteles végrehajtani.”³

1.2. A RENDŐRSÉG:

A Hszt. rendelkezésének értelmében rendőri szolgálati viszony akkor létesíthető, tartható fenn, ha:

- a jelentkező életvitele kifogástalan és a szolgálat törvényes, befolyástól mentes ellátását veszélyeztető körülmény nem áll fenn, továbbá
- a jelentkező írásban hozzájárul a meghatározott személyes adatai és bűnügyi személyes adatai kezeléséhez, életvitele kifogástalanságának a felvételét megelőzően és a szolgálati viszony tartama alatti ellenőrzéséhez.

4.számú kép.

Rendőri váll-lapok a rendszerváltás előtti rendfokozati jelzésekkel.

(még ötágú csillagok, tisztési jelzések)

Forrás: www.karjelveny.hu, 2007.

A Rendőrség teljes létszáma napjainkban mintegy 38-40 ezer fő. Ebből körülbelül 30.000 fő hivatásos állományú.

Feladatköre röviden és egyszerűen fogalmazva:

A közbiztonság és a belső rend védelme.

5. számú kép. Tiszthelyettesi rendőr tányérsapka.

Viselete az új típusú (baseball) sapka mellett megengedett.

³ 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

A Rendőrség létszáma a legmagasabb a hivatásos állománnyal bíró szervezetek között ideértve a Magyar Honvédséget! Teljes létszámának mintegy 77 százaléka tartozik a Hszt. hatálya alá. A 2006-os esztendőben az egy napra jutó ismertté vált bűncselekmények száma több mint 1100 és ez ráadásul csökkenő tendenciát mutat!⁴A bűncselekmények közel egyharmada közterületen kerül elkövetésre, így nagy teher van az itt szolgálatot teljesítő rendőrökön.

A rendőr és a határőr esküje:

„Én a Magyar Köztársaság tagja esküszöm, hogy a Magyar Köztársaság alkotmányához, törvényeihez és más jogszabályaihoz híven, becsületesen teljesítem kötelességemet. Elöljáróim és feljebbvalóim parancsainak engedelmeskedem.

Esküszöm, hogy hazám alkotmányos és törvényes rendjét, nemzetünk biztonságát, ha kell, életem kockáztatásával is hűségesen megvédem. Mindenkor az állampolgári jogok érvényesítését tartom szem előtt, és a nép érdekeinek megfelelően járok el.

Esküszöm, hogy előjáróimat, munkatársaimat megvédem, fegyveremet, felszerelésemet megóvom. A szolgálati ismereteket elsajátítom. A rendet és fegyelmet minden törvényes eszközzel fenntartom. Alárendeltjeimről a legjobb tudásom szerint gondoskodom, őket öntudatos hazafiakká, a népek kölcsönös tiszteletére nevelem. Minden erőmmel, törekvésemmel, tudásommal a Magyar Köztársaság fejlődését szolgálom.

Az állam- és szolgálati titkot híven megtartom. Szolgálatban és szolgálaton kívül példamutatóan viselkedem.”⁵

1.3. A POLGÁRI VÉDELEM:

A létszámában a legkisebb rendvédelmi, hivatásos szervezet. Körülbelül 800-1000 fős állományú. Az 1935-ben létrejött szervezet akkor még a lakosság légitámadások elleni védelmét hivatott biztosítani. Feladatköre napjainkra teljesen átalakult és komplex lett, a fő cél azonban – a lakosság védelme – mindvégig megmaradt. A légtalpon helyett a katasztrófavédelmi tevékenységek és előkészületeik alkotják az elsőrendű célokat.

⁴ Forrás: www.orfk.hu, az Országos Rendőr-főkapitányság honlapja

⁵ 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

6. számú kép. Védekezési munkálatok.

Forrás: www.zalamedia.hu

„A hivatásos állomány tagjának munkateljesítményét az adott fegyveres szerv kiemelt céljának és az érintett munkakörének figyelembevételével meghatározott teljesítménykövetelmények alapján az állományilletékes parancsnok mérlegelési jogkörében eljárva, évente írásban értékeli.”⁶

1.4. A VÁM ÉS PÉNZÜGYŐRSÉG:

A mintegy 6.000 fős vám és pénzügyőr állomány végzi a Magyar Köztársaság által és annak érdekében meghatározott tevékenységeket. A feladatok meghatározása – amely meglehetősen szerteágazó - a Vám és Pénzügyőrség Alapító Okiratában is megtalálható:

- „- az államhatáron át lebonyolódó áru- és utasforgalom vámellenőrzése, a vámterhek és egyéb közterhek kiszabása és beszedése,*
- külön törvényben meghatározott idegenrendészeti feladatok ellátása,*
- közvetlenül vagy közvetve meghatározott körben termékek, termények, áruk azonosságának... ..a vizsgálata, illetve a vizsgálat megtörténtének ellenőrzése,*
- a vámokmányok adatainak vám- és statisztikai célú ellenőrzése, javíttatása, nyilvántartása, összesítése, feldolgozása és átadása,*
- külön jogszabályban szabályozott, nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák forgalmának ellenőrzése,*
- ...meghatározott ellenőrzési és utólagos ellenőrzési feladatok, valamint a különböző,*

⁶ 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

feltételtől függő vámkedvezmények elbírálásához szükséges ellenőrzési feladatok ellátása,

- *a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 1997. évi CIII. törvényben és a végrehajtására kiadott jogszabályokban meghatározott ellenőrzési, adóztatási-, hatósági feladatok ellátása,*
- *a büntetőeljárásról szóló törvény által hatáskörébe utalt pénzügyi bűncselekmények megelőzése, felderítése, valamint nyomozás a az erre vonatkozó külön jogszabályok rendelkezései szerint, valamint a törvényben meghatározott és nemzetközi együttműködési kötelezettségből adódó felderítési feladatai végzése során észlelt egyéb bűncselekmények esetében a halaszthatatlan nyomozati cselekmény végzése, a helyszín és a bizonyítékok biztosításával, valamint a hatáskörrel rendelkező nyomozó hatóság értesítésével,*
- *a külön jogszabályban meghatározott pénzügyi (vám-, deviza és adó) szabálysértések megelőzése, felderítése és elbírálása,*
- *a testület kezelésében lévő anyagi javak, értékek őrzése, kísérése,*
- *a nemesfémforgalommal és fémjelzéssel kapcsolatos ellenőrzési feladatok ellátása,*
- *a közúti határátkelőhelyek üzemeltetése, fenntartásukra és fejlesztésükre vonatkozó feladatok végrehajtása,*
- *a nemzetközi egyezményekben vagy a pénzügyminisztertől kapott felhatalmazás alapján külföldi vámigazgatásokkal és nemzetközi vámszervekkel a munkakapcsolat alapján felmerülő vám szakmai feladatok ellátása,*
- *továbbá az alaptevékenységgel összefüggő, azzal kapcsolatos kiegészítő tevékenység végzése a mindenkor hatályos jogszabályok figyelembevételével.”⁷*

7.számú kép.

Ellenőriz a vám és pénzügyőr.

Forrás: www.bp18.hu

A XVIII. Kerület honlapja.

„A vám- és pénzügyőrség hivatásos állományú tagja nem végezhet olyan gazdasági tevékenységet, amely a vám- és pénzügyőrség alaptevékenységéhez kapcsolódik.”⁸

⁷ A Vám- és Pénzügyőrség egységes szerkezetbe foglalt alapító okirata (száma: 14303/21/2003)

⁸ 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

1.5. A BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁS:

8-9. számú kép A budapesti Kozma utcai börtön. Forrás: Kis Guzzi Péter 2001.

Magyarországon napjainkban körülbelül 17-18.000 fő fogvatartott van. Az őrzésükkel, szállításukkal és az egyéb járulékos feladatokkal a mintegy 4.000 fős büntetés-végrehajtási állomány foglalkozik. Jelenleg – az igen nagy zsúfoltság miatt - Tiszalökön és Szombathelyen is új börtönt alakítanak ki.

„A büntetés-végrehajtási szervezetenél a hivatásos szolgálati viszony létesítésének feltétele, hogy az érintett hozzájárul a személyes adatai kezeléséhez, illetve beszerzi közeli hozzátartozói és a vele közös háztartásban élő nagykorú személyek írásos hozzájárulását személyes adataik kezeléséhez.

A büntetlen előélet ellenőrzéséhez a (3) bekezdésben felsoroltak írásbeli hozzájárulását csatolni kell. A büntetlen előéletnek való megfelelést a büntetés-végrehajtási szerv a szolgálati viszony létesítésekor ellenőrzi, annak fennállása alatt pedig ellenőrizheti.”⁹

10. számú kép

A budapesti Kozma utcai börtön.

Forrás: Kis Guzzi Péter 2001.

⁹ 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

1.6. A TŰZOLTÓSÁG:

11 - 12. számú képek Forrás: Kis Guczi Péter, 2000. valamint Komáromi Tűzoltóság, 2007.

A Magyar Köztársaság területén a tűzoltás, műszaki mentés és katasztrófák esetén az elsődleges beavatkozás megtétele elsősorban a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóparancsnokságok feladata. Tevékenységüket kiegészítik a működési területtel rendelkező Önkéntes Tűzoltóságok (köztestületi). Jogállás szempontjából kissé eltérnek a többi rendvédelmi szervtől, mivel fenntartásukban önkormányzati hatáskörbe kerültek és központi költségvetési forrásból vannak finanszírozva.

A Hivatásos szolgálati törvény hatálya alá csak a hivatásos tűzoltók tartoznak. Létszámuk napjainkban több mint 7500 fő a vonulós egységgel rendelkező Tűzoltóságokon. Ebből mintegy 6750 fő a készenléti, vonulós, tehát a konkrét beavatkozó állomány. Az Európai Unió jogharmonizációs munkaidő-csökkentési folyamatnak köszönhetően már idén 500 fővel nőhet a létszámuk.

„A szolgálati viszony az állam és a hivatásos állomány tagja között létrejött különleges közszolgálati jogviszony, amelyben mindkét felet a sajátos szolgálati körülményeknek megfelelő, e törvényben és más jogszabályokban meghatározott kötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg.

A hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból fakadó kötelmeit - a fegyveres szerv rendeltetés szerinti feladatainak megvalósítása érdekében - önkéntes vállalás alapján, élethivatásként, szigorú függelmi rendben, életének és testi épségének kockáztatásával, egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával teljesíti.”¹⁰

A hivatásos Tűzoltóságok elsődleges és segítségnyújtási működési körzetükben végzik tűzoltási és műszaki mentési tevékenységüket, valamint a Riasztási és Segítségnyújtási

Terveknek megfelelően meghatározott rendben segítséget nyújtanak más Tűzoltóságoknak. Az illetékességi területükön végzik a tűzvizsgálati és szakhatósági tevékenységüket.

„A műszaki mentés természeti csapás, baleset, káreset, rendellenes technológiai folyamat, műszaki meghibásodás, veszélyes anyag szabadba jutása vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a tűzoltóság részéről – a rendelkezésre álló, illetőleg az általa igénybe vett eszközökkel – végzett elsődleges beavatkozási tevékenység.”¹¹

A műszaki mentési beavatkozások elő vannak írva különösen:

- az épületkároknál, építménybaleseteknél,
- a közlekedési baleseteknél,
- a természetes vizekben (folyó és álló vizekben) bekövetkezett baleseteknél,
- a csatornáknál, kutakban és egyéb víztározókban bekövetkezett baleseteknél,
- a közüzemi berendezések, közművek meghibásodásával összefüggő veszélyhelyzeteknél, baleseteknél (gépi és villamosbaleseteknél),
- a magasban, mélyben, föld alatti üregekben (barlangokban, szakadékokban) bekövetkezett baleseteknél,
- a veszélyes anyagok szabadba jutásánál, nukleáris baleset során,
- a természeti csapásoknál, valamint minden hasonló esetben az élet- és a vagyonmentés, valamint az alapvető élet- és vagyonbiztonság érdekében.

13. számú kép

Műszaki mentés balesetnél

Forrás:

www.langlovagok.hu

A tűzoltóportál, 2007

Amint látható a hivatásos és az önkéntes (köztisztviselői) Tűzoltóságok tevékenysége talán a legszerteágazóbb a rendvédelmi szervezetek között.

¹⁰ 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

1.7. A NEMZETBIZTONSÁGI HIVATAL:

14. számú kép Az NBH előtere. Forrás: www.nbh.hu A Hivatal honlapja

„A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja fontos és bizalmas munkakört betöltő személynek minősül.....A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja külföldre utazásának tervezett napját, útvonalát, célját, hazatérésének várható időpontját az állományilletékes parancsnoknak köteles bejelenteni. Az állományilletékes parancsnok a külföldre utazást szolgálati és biztonsági érdekből megtilthatja, illetőleg korlátozhatja.”¹²

Feladatköréből adódóan a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok működésével kapcsolatosan nem sok információ lelhető fel és ez így szolgálja országunk érdekeit.

Több szakszolgálat működtetésével látja el feladatát, létszáma szintén titkos, körülbelül 1.500 – 3.000 fős állománya van. Közvetlen országgyűlési felügyelete biztosítja törvényes működését a Nemzetbiztonsági Bizottságon keresztül. Irányítását a szakminiszter látja el, ellenőrzését az Állami Számvevőszék végzi.

Tevékenységet alapvetően az 1995. évi CXXV. Törvény (a nemzetbiztonsági szolgálatokról) alapján végzi.

¹¹ 1/2003 BM rendelet, a Tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési szabályairól

¹² 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

1.8. A MAGYAR HONVÉDSÉG:

15. számú kép, a Magyar Honvédség jelképe

Magyarországot mintegy 80.000 fős hivatásos állomány szolgálja. Ebből a létszámból körülbelül 25.000 fős a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állománya. Tagjainak szolgálati viszonyát 1996-tól a Hszt. szabályozta, azonban a 2001. évi XCV törvény (a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, Hjt.) új kereteket teremtett számukra.

Fő feladata a Magyar Köztársaság területének és függetlenségének védelme. A NATO csatlakozás hazánk számára is meghatároz feladatokat és kötelességeket. Ennek teljesítése elsősorban a Magyar Honvédség feladata.

További feladatai: hozzájárul más, közösen vállalt szövetséges küldetésekhez, részt vesz a nemzetközi szervezetek által zajló béketámogató és humanitárius akciókban, segítséget nyújt a súlyos ipari és természeti katasztrófák elhárításánál.

16. számú kép, szolgálatban a honvédek,

Forrás: www.honvedelem.hu, a Honvédelmi Minisztérium honlapja

1.9. ÖSSZEGZÉS

Hivatásos állománnyal a Rendőrség, a Határőrség, a Vám és Pénzügyőrség, a Polgári Védelem, az Állami és a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóság, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a büntetés-végrehajtás és a Magyar Honvédség rendelkezik. A Magyar Köztársaság teljes hivatásos létszáma mintegy 80.000 fő, tagjainak szolgálati viszonyára a 1996. évi XLIII-as törvény (Hszt.) valamint a Honvédség esetében a 2001. évi XCV. Törvény (Hjt.) vonatkozik.

A feladataik eltérőek, de abban megegyeznek, hogy tagjainak tevékenysége különleges szolgálat a köz, az ország érdekében.

2. A HIVATÁSOS SZOLGÁLATI TÖRVÉNY

17. számú kép, ORFK karjelzés és egy a rendőrség szolgálati gépjárműveiből

Forrás: www.karjelveny.hu, chello.politikaforum.hu

Az 1996 évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szól. Alapvetően azért jött létre, hogy elismerje a hivatásos szolgálatban állók különleges szolgálatát és szabályozza ezt a kapcsolatot, ami az állam és a hivatásos szolgálatot vállaló között jött létre.

A törvény elfogadására készült indoklás megjeleníti a Hszt. létrehozásának szükségességét:

„Az országunk függetlenségének, belső rendjének, biztonságának védelme - amit a honvédség, a határőrség, a rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, valamint az állami és önkormányzati tűzoltóság... ...látnak el - állami, közösségi tevékenység. E szervek személyi állománya ennek megfelelően - a szervi hovatartozástól függetlenül - közszolgálatot teljesít... ...Abból indul ki, hogy a hivatásos állomány tagjai az általánoshoz képest szigorúbb függelmi rendben és fegyelmezettséggel, fokozott pszichikai és fizikai terheléssel, áldozatvállalással, veszélyes helyzetben az élet kockáztatásával végzik feladataikat. Emellett a szolgálati viszony létesítésének feltételeként önkéntesen lemondanak alkotmányos jogaik gyakorlásáról... ...Mindezek figyelembe vételével a Javaslat az ugyancsak közszolgálatban álló köztisztviselők járandóságai alapulvételével, a társadalmi megbecsülés kifejezéséeként kedvezőbbben állapítja meg a hivatásos állomány tagjait megillető jogokat, juttatásokat.”¹³

Körülbelül 55.000 fős hivatásos állomány áll a Hszt. hatálya alatt. Az ő szolgálati körülményeiket valamint közvetve családjaik életét meghatározó törvényre nem lehet úgy tekinteni, mintha az „csak” egy jogszabály volna. A törvény megalkotása abszolút időszerű volt, hiszen előzőleg egy 1971-es törvény szabályozta ezeket a kereteket.

Az érintettek nagy félelemmel várják az idén várható változtatásokat. Ezekből néhány:

- megkezdődik a civilesítés, bizonyos beosztások (humán és munkaügyi, gazdasági, üzemeltetési, stb.) munkakörök közalkalmazotti státusszá alakulnak
- átalakul a nyugdíjrendszer, nő a szolgálatban eltöltendő évek száma, változik a nyugdíjszámítás módja.
- Módosul a teljesítményértékelés és a pótlékok rendszere.

Ezek a várható változások az állományon belül már elindítottak bizonyos folyamatokat.

2.1. A TÖRVÉNY FELÉPÍTÉSE

Preambulumában olvasható a jogalkotó célja a fegyveres és rendvédelmi szervek tagjainak elismerésére és szolgálati viszonyuk rendezett szabályozására.

Megalkotása óta sok-sok módosításon esett át a szolgálati törvény felépítését a jelenleg is hatályos változata alapján vizsgálom. A törvény részeit végrehajtási rendeletekkel tették teljessé és módosíthatóvá.

Példaképpen néhány végrehajtási rendelet:

¹³ Az 1996. évi XLIII. törvény indokolása

- 9/1997. BM rendelet, a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek, valamint az önkormányzati tűzoltóság szolgálati viszonyban álló tagjai szolgálati viszonyának egyes kérdéseiről és a személyügyi igazgatás rendjéről.
- 15/2000. BM rendelet, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés szabályairól a belügyminiszter által irányított rendvédelmi szerveknél.
- 140/1996. Kormányrendelet, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény végrehajtásáról

Szerkezetében három részre tagolódik, ezeken belül pedig fejezetekre, a végén található mellékletekben, formaszövegek és táblázatok találhatóak a szolgálati viszonyhoz.

- I. Rész. Ez a fő rész, amely tartalmazza a törvény hatályát, jognyilatkozatokat, az alkotmányos jogok korlátozását, érdekképviselési lehetőségeket, a szolgálati viszonytal kapcsolatos szabályokat és tartalmat többek között a szabadság számítását is.
- II. Rész. Itt találhatóak az úgynevezett különös szabályok. A közös szabályok után megtalálhatóak a szakmaspecifikus fejezetek. Ilyen például a XXI. Fejezet, amely csak a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok állományára vonatkozóan határoz meg szabályokat.
- III. Rész. A vegyes, átmeneti és záró rendelkezések helye. Ilyenek például a minden hivatásosra vonatkozó szolgálati idő számítások, hatálybalépési előírások, jogalkotási felhatalmazások valamint a mellékletek a rendfokozatokról, annak illetményeszorzóiról, a besorolási osztályok és az esküszövegek.

2.2. A SZOLGÁLATI TÖRVÉNY A GYAKORLATBAN

A következőkben példákon és számításokon keresztül mutatom be, hogy a paragrafusok közül néhány kivonatolt, milyen hatással van a hivatásos állományú dolgozókra.

Az I. Részről:

„2 § s) magasabb beosztás: nagyobb felelősséggel, szélesebb hatáskörrel és ennek megfelelően magasabb rendfokozattal és illetménnyel járó státusz”¹⁴

A magasabb beosztásba akkor kerülhet a hivatásos állományú, ha rendelkezik a megfelelő iskolai (polgári és rendészeti szakmai) végzettséggel és természetesen van üres beosztás.

Beleegyezése nélkül is megbízható más beosztással, amennyiben rendelkezik a megfelelő szakképzettséggel és gyakorlattal.

A nagyobb felelősség és szélesebb hatáskört jól jellemzi, hogy amíg szerparancsnokként egy gépjárműfecskeendő és a rá beosztott legfeljebb öt fő tartozott alá, addig ezután a teljes aznapi készenléti állomány, a szerek, felszerelések, valamint a tűz és kárelhárítások során az egyszemélyi felelősség is az övé. A magasabb illetmény és a magasabb rendfokozat az állománytáblában meghatározottak alapján értendő. A beosztási illetmény a köztisztviselői illetményalap és a beosztás szerinti szorzószám szerint alakul.

Például: egy tűzoltó törzszászlós, szerparancsnok kinevezése szolgálatparancsnok beosztásba. A szerparancsnok rendfokozati maximuma főtörzszászlós lenne, de tisztii beosztásba kerül és a példában az Önkormányzati és Területfejlesztési Miniszter kinevezi hadnaggyá. Az elérhető rendfokozati maximuma alezredessé változik (amit 18 év szolgálat után ér el). Az illetményének számítása is megváltozik a Hszt. 6/A mellékletének megfelelően. A szerparancsnoki beosztásban a beosztási illetményszorzó 3,6 -tól indul, tehát a soros, fizetési fokozatokban való előrelépésekkel elérhető az adott beosztásban legmagasabb 4,25-ös szorzó. Az új, szolgálatparancsnoki beosztásban két fizetési fokozat van. Az 5,7-es és a három év szolgálat után járó 5,8.

A végeredmény szerint tehát egy zászlósból hadnagy vált, a bruttó beosztási illetménye pedig (3,0*36.800 Ft) 110.400 Ft-ról (5,7*36.800 Ft) 209.760 Ft-ra változott.

„30. § (1) A szakszervezettel való együttműködés keretében az állományilletékes parancsnok köteles:

a) a szükséges tájékoztatás megadásával a szakszervezet érdekképviseleti tevékenységét elősegíteni;

b) a szakszervezet által tett észrevételekre, javaslatokra vonatkozó álláspontját és ennek indokait közölni...”¹⁵

A Hszt. elismeri az érdekképviseletek jogát a rendvédelmi szerveknél való működésre. Az együttműködést a parancsnok kötelességévé teszi. A Hszt. előtti szabályozáshoz képest ez nagy előrelépés volt.

„77. § A rendfokozatban való előmenetel a magasabb rendfokozatba történő előléptetéssel és kinevezéssel valósul meg. A hivatásos állomány tagja előléptethető

a) soron,

¹⁴⁻¹⁶ 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

b) soron kívül,

c) a 81. §-ban meghatározott egyéb okból.”¹⁶

A törvény a kiszámítható életpályamodellnek megfelelően biztosítja a hivatásos előrejutását. Csak állománycsoporton belül van lehetőség előléptetésre, ez azt jelenti, hogy az őrmesterként pályára kerülő dolgozó az adott beosztásában sorosan csak főtörzsőrmesteri rendfokozatig léphet elő a meghatározott várakozási idők leteltével. A soron kívüli előléptetéssel elismerhetővé válik az állomány tagjának teljesítménye, érdeme.

„99. § (1) A hivatásos állomány tagja szolgálati viszonya alapján havonta illetményre jogosult.

(2) Az illetmény beosztási illetményből, rendfokozati illetményből, illetménykiegészítésből, szolgálati időpótlékból, valamint az e törvény által meghatározott feltételek fennállása esetén illetménypótlékból áll. A beosztási illetmény és a rendfokozati illetmény együttes összege képezi az alapilletményt.”¹⁷

A beosztási és rendfokozati illetmény szorzószámait a 6/A.

A magasabb rendfokozathoz magasabb rendfokozati szorzók is tartoznak.

Például forintosítva: Őrmester = $0,38 \cdot 36.800 \text{ Ft.} = 13.984 \text{ Ft}$

Hadnagy = $0,56 \cdot 36.800 \text{ Ft.} = 20.068 \text{ Ft}$

Alezredes = $0,75 \cdot 36.800 \text{ Ft.} = 27.600 \text{ Ft}$

Amint látható, a rendfokozatok közötti különbségek összegek alapján nem jelentősek.

Az illetménykiegészítés a hivatásos állományú, a szervezeti hierarchiában elfoglalt státuszát ellensúlyozza. Minisztériumi, országos, területi és helyi szervnél betöltött beosztása alapján 50, 40, 30 és 15 százalék felsőfokú végzettségű esetében. A szolgálati időpótlék az állomány tagjának hivatásosként eltöltött idejét és tapasztalatát kompenzálja. 10 év szolgálat után adható először, majd ötévenként emelkedik a mértéke. Sajnos összege ennek sem jelentős, 10 év után a köztisztviselői illetményalap 12,5%-a, 4.600 Ft.

Az illetménypótlékok rendszere meglehetősen sokrétű. A hivatásos a beosztásához kapcsolódó feladatok végzésének okán jogosult lehet: idegen-nyelvtudási, járőr, vezetői, éjszakai, ügyeleti, stb. illetménypótléokra.

¹⁷ 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

Az érdemek elismerésére a következő paragrafus tartalma ad lehetőséget:

„118. § A hivatásos állomány tagja az adott szolgálati feladat kiemelkedő teljesítéséért, illetve a szolgálati feladatok hosszabb időn át történő eredményes végzéséért a következő elismerésekben részesíthető:

- a) a fizetési fokozatban eltöltendő várakozási időnek 1 évvel történő csökkentése,*
- b) egy fizetési fokozattal való előresorolás,*
- c) pénz- vagy tárgyjutalom,*
- d) hazai vagy külföldi jutalomüdülés,*
- e) a miniszter által adományozott, névre szóló szál- vagy lőfegyver, emléktárgy,*
- f) a miniszter által alapított kitüntető cím, díj, plakett, oklevél, emléklap stb.*
- g) soron kívüli előléptetés,*
- h) szolgálati jel,*
- i) kitüntetés.”¹⁸*

A fegyelmi szabályok elsőrendű célja, hogy védje a szolgálati rendet és a fegyelmet, valamint, hogy mind az elkövetőt, mind másokat visszatartsa a fegyelemsértéstől

„123. § (1) A hivatásos állomány tagjával szemben a következő fenyítések alkalmazhatók:

- a) feddés,*
- b) megrovás,*
- c) pénzbírság,*
- d) egy fizetési fokozattal 1 évre való visszavetés,*
- e) a soron következő rendfokozatba való előléptetés várakozási idejének 6 hónaptól 2 évig terjedő meghosszabbítása,*
- f) eggyel alacsonyabb rendfokozatba 6 hónaptól 2 évig történő visszavetés,*
- g) alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés,*
- h) a szolgálati viszony megszüntetése,*
- i) lefokozás.”¹⁹*

Sokan tévesen a rendfokozatban való visszavetést ismerik lefokozásnak, holott valójában ez még a szolgálati viszony megszüntetésénél is súlyosabb eszköz. Az ezzel sújtott személy elveszíti eddig szerzett rendfokozatát is.

¹⁸⁻²⁰ 1996.évi XLIII-as törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

A II. Részből:

„245/D. § (1) A hivatásos állomány tagja a vezetői beosztásából indokolás nélkül azonnali hatállyal felmenthető, illetve arról az érintett 30 napos határidővel indokolás nélkül bármikor lemondhat.”²⁰

A vezetői beosztásúak számára ez egy igen súlyos fenyegetettség. A indoklás nélküli felmentés lehetősége meglehetősen szabad kezet ad az állományilletékes parancsnoknak.

„261. § (1) A bűnözés elleni eredményes fellépés céljából a rendőr, hivatásos szolgálati viszonyának fenntartása mellett - szolgálati feladatként, a rendőrséghez tartozás leplezésével - más foglalkoztatási jogviszony létesítésével, vagy egyéb jövedelemszerző tevékenység folytatásával bízható meg.”²¹

Amint látható a hivatásos állományú számára nemcsak az alkotmányos jogaik korlátozottak, hanem – szolgálati érdekből – még a hagyományos élete is megváltoztatható.

III. Részből

„342. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben részletesen szabályozza:
a) a más szervhez vezénylésre és áthelyezésre kerülők szolgálati viszonya módosításának rendjét, a foglalkoztatásukkal, jogaikkal és kötelezettségeikkel összefüggő kérdéseket, továbbá a velük kapcsolatos személyügyi igazgatást;
b) a szolgálati viszony szünetelésének eljárási rendjét...”²²

A már említett végrehajtási rendeletek e paragrafus felhatalmazása alapján készülhetnek el az illetékes szervek, szakminiszterek részéről.

Részlet a Hszt. mellékleteiből:

1. számú melléklet az 1996. évi XLIII. törvényhez

A rendfokozatok és a rendfokozati várakozási idők

A rendfokozatok rendfokozati állománycsoportok szerinti sorrendben:

a) tisztesek:

- őrzető,

- tizedes,

- szakaszvezető;

b) tiszthelyettesek:

- őrmester,
- törzsőrmester,...
- ...Az egyes rendfokokban eltöltendő várakozási idő:
- tisztesi rendfokokban 6 hónap,
- őrmesteri rendfokokban 3 év,
- törzsőrmesteri rendfokokban 4 év,...

Amint látható világosan megjelennek a különböző rendfokok, láthatóak az állománycsoportok (tiszthelyettesi, zászlósi, tiszti, főtiszti) valamint az adott rendfokozathoz tartozó várakozási idők a magasabb ranghoz.

2.3. ÖSSZEGRZÉS

A Hivatásos szolgálati törvény a jogalkotó szándéka szerint részletesen szabályozza a hatálya alá tartozók jogviszonyát, munkakörülményeit, a különös részekkel az eltérő feladatú rendvédelmi szervezetek közötti különbségek szabályzását teszi lehetővé.

Tartalmában megjelenik a szabadságszámítás, az érdekképviseleti szerv jogai és a rendfokok várakozási idejének meghatározása mellett a fegyelmi szabályok valamint a nyugdíjjal kapcsolatos előírások, tehát valóban sokrétű törvényről van szó.

A folyamatos módosításokkal megpróbálták az aktuális körülményeknek megfelelően fenntartani a törvény állapotát. Sajnos ez bizonyos kérdésekben bonyolultabbá tette a szerkezetét például az illetménypótlékok esetében.

3. INTERJÚK A RENDVÉDELEMBEN

A Hivatásos Szolgálati Törvényt a „bőrükön érzik” maguk a hivatásos állományúak. A Hszt. és végrehajtási rendeletei, módosításai közvetlenül befolyásolják munkakörülményeiket, életüket, szabadidejük felhasználását és tartalmát. A hivatásos állomány tagjai igen magas százalékban férfiak és családfők, háztartásfők. A velük kapcsolatos szabályozások közvetlenül kihatnak a családjukra is.

A következőkben a jelenleg is aktív hivatásosokkal készített interjúimat adom közzé. A megkérdezettek kiválasztása nem éppen reprezentatív jellegű, de mindenképpen erre törekedtem. Szintén megkérdeztem az érintett területeken tevékenykedő érdekképviseleti

szervek, szakszervezetek és a Fegyveres és Rendvédelmi Dolgozók Érdekképviseleti Szövetségének (FRDÉSZ) tisztségviselőit.

Az elérhető fegyveres és rendvédelmi dolgozók közül egyenlő arányban próbáltam célszemélyeket keresni, arra figyelve, hogy az egy szervnél állományban lévők eltérő rendfokozati állománycsoportban legyenek (Tisztek és tiszthelyettesek, zászlósok).

18. számú kép. Tetőszerkezet lángokban, Forrás: Méhes Ákos, 2006.

3.1. INTERJÚK

1. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

Határőr vagyok.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Törzszászlós

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

15. éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Nem, beosztott vagyok.

A Hszt-vel kapcsolatban mi az, ami legelőször az eszébe jut?

Minden. A törvény összességében. Juttatások és köteleességek.

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

Meglehetősen jónak. Minden részével tisztában vagyok.

Szükségesnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Igen, ez mindenképpen szükséges volna.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt.-vel? Mely részben?

Nem vagyok megelégedve. Véleményem szerint túlságosan nyitott, sok a rendezetlen kérdés.

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

Abszolút szigorú kereteket teremt.

Mit változtatna meg a tartalmán?

Ha rajtam múlna, elég sok mindent. A fizetési fokozatok között például csak nagyon kis különbségek vannak. Az előmeneteli lehetőségek is bővíthetők lennének.

Mivel bővítené a szabályozást?

Mindenképpen érezhetőbbé tenném a különbséget a fizetési fokozatok között. A szolgálati időpótlék jelen formájában nem szolgálja megfelelően a célt, bővíteni és módosítani szükséges.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Inkább szigorúnak.

Várható, hogy a Hszt. módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e?

Miért?

Egyértelműen problémás a tervezet. A nyugdíjbamenetel szabályainak változását a saját bőrömmön is érzem, mivel 15 éves szolgálati viszonyral rendelkezem. Várható viszont olyan módosítás, amit jónak tartok. Ilyen tervezet például az, hogy bizonyos beosztásokat pályáztatni kell majd.

2. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

Rendőr vagyok.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Őrnagy.

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

25 éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Igen, vezető vagyok. 20 fő beosztottam van.

A Hszt.-vel kapcsolatban mi az, ami legelőször az eszébe jut?

Egy törvény, ami korlátok közé szorít.

A Hszt.-vel kapcsolatban ismereteit milyen szintűnek tartja?

Jónak mondanám.

Szükségesnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Mindenképpen igen. Fontos volna, ha a beosztottak tisztában lennének a jogaikkal és kötelességeikkel. Alapvető jogok kérdésében – amely mindenkinek egyéni érdeke is – sincsenek sokan olyan alapvető tudás birtokában, mint például a szabadság mértéke és szabályai. Jó lenne, ha nem mindig a vezetőtől kérdeznének ilyen alapvető dolgokat.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt.-vel? Mely részben?

Összességében igen. A Hszt. előtti szabályozás sokkal rosszabb volt. Az előző szabályozás sokkal nagyobb szabadságot adott a munkáltatóknak, akik vissza is éltek vele.

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

Is-is. Egyiket sem tudnám határozottan választani. Azért azt is jónak tartom, hogy korlátozza a Hszt. bizonyos szinten az állományt.

Mit változtatna meg a tartalmán?

Nem szívesen szólnék bele megfelelő szakértelem nélkül.

Mivel bővítené a szabályozást?

Jobban bele kellene ásnom magam a témába, hogy felelősen nyilatkozzak.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Inkább megengedőnek, rugalmasan értelmezhető bizonyos esetekben, például fegyelmi ügyeknél. A Hszt. előtti szabályozás eléggé tág értelmezési lehetőséget biztosított az eljáróknak.

Várható, hogy a Hszt. módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e?

Miért?

Igen, abszolút probléma ez a tervezet. Sajnos napjainkban Magyarországon nem tapasztalható az a közmegebecsülés az állampolgárokat és az államot szolgálók irányába, mint a nyugati országokban. Ha a szolgálati törvény még kevesebb privilégiumot ad, akkor egyáltalán nem érezheti úgy az ember, hogy bárki is megbecsüli azt a munkát és

áldozatvállalást, amit végzünk. A kedvezményeket véleményem szerint KELL adni. A folyamatos nyírbálásokkal nem lehet a rendvédelmet elég magas szintre emelni. Vannak pénzben nem nyújtható kedvezmények, ami csak a szféra tagjainál jelenik meg és mára már főleg ezek tartják meg a jó szakembereket a pályán. Várható, hogy a juttatások csökkentésekor ezek eltávoznak az állományból.

19. számú kép Forrás: www.bvop.hu, A Büntetés-végrehajtás honlapja

3. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

A büntetés-végrehajtásnál dolgozom.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Zászlós vagyok.

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

5 éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Nem, egyszerű beosztott vagyok.

A Hszt.-vel kapcsolatban mi az, ami legelőször az eszébe jut?

Ez a szolgálati törvényünk.

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

Kevésbé ismerem.

Szükségnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Igen, jó volna.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt-vel? Mely részben?

Meg vagyok vele elégedve, kevésbé ismerem, szerintem jó.

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

Inkább jó az állománynak.

Mit változtatna meg a tartalmán?

Erre nem tudok válaszolni.

Mivel bővítené a szabályozást?

Nem ismerem eléggé.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Túlságosan szigorú szerintem.

Várható, hogy a Hszt. módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e?

Miért?

Mindenképpen rosszabb lesz. Kevésbé leszünk elismerve, főleg a nyugdíj terén.

4. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

Vám és pénzügyőr vagyok.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Főhadnagy vagyok.

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

15 éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Nem.

A Hszt-vel kapcsolatosan mi az, ami legelőször az eszébe jut?

Legelőször is az, hogy módosítani akarják a hátrányunkra. El akarják venni a többletjogainkat, kedvezményes betegszabadságunkat, nyugdíjbameneteli lehetőségeinket.

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

Meglehetősen jónak

Szükségesnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Igen, sokan nem ismerik a törvény által nyújtott és garantált jogaikat.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt-vel? Mely részben?

Igen, összességében.

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

Szerintem inkább a védi és garantálja a jogait az állomány tagjának.

Mit változtatna meg a tartalmán?

Nagyobb szabadságot adnék a munkavállalóknak a szabadság felhasználása terén. A fegyelmi szabályokon lazítanék, módosítanám a kártérítés szabályait.

Mivel bővítené a szabályozást?

Több szabadságot adnék és nagyobb hangsúly kellene a szolgálati időpótléokra.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Forma – forma. Inkább egy középutat választanék, mivel van ahol túl szigorú, de van ahol megfelelően megengedő.

Várható, hogy a Hszt módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e?

Miért?

Igen, mivel nagyon hátrányosan érintik a munkavállalókat. A hivatásos állomány a közért végzi szolgálatát, és mégis hátrányosan akarják őket megkülönböztetni. Pontosan azokat a dolgokat akarja a kormányzat elvenni, ami eddig pluszt adott az állománynak. Ezek a dolgok pénzben nem megváltható eszközök, szerintem nagymértékben csökkeni fog a belépni kívánók száma és „minősége”.

5. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

Tűzoltó vagyok.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Főtörzsőrmester.

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

10 éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Nem.

A Hszt.-vel kapcsolatosan mi az, ami legelőször az eszébe jut?

Az, hogy egyáltalán nem beosztotti szemléletű.

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

Sajnos csak kevésbé ismerem.

Szükségesnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Nem tartom fontosnak.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt.-vel? Mely részben?

Nem vagyok megelégedve vele általában.

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

Csak kis mértékben véd, inkább szabályoz.

Mit változtatna meg a tartalmán?

Inkább beosztotti szemléletű legyen.

Mivel bővítené a szabályozást?

Több joga legyen a beosztottnak.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Szigorú törvény.

Várható, hogy a Hszt. módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e?

Miért?

Rossz lesz, mivel a változtatások hátrányosan fogják érinteni az összes hivatásost.

20. számú kép, a VFCS állománya gyakorlaton a Berettyóújfalui Területi Kórházban

Forrás: Rabovszky Dóra, 2007.

6. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

Rendőr vagyok.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Törzsőrmester.

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

2 éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Nem.

A Hszt-vel kapcsolatosan mi az, ami legelőször az eszébe jut?

Egy jogszabály.

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

Közepes.

Szükségnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Igen, jó volna.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt-vel? Mely részben?

Igen, szerintem jó.

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

Szerintem inkább védi a hivatásosokat.

Mit változtatna meg a tartalmán?

Semmit.

Mivel bővítené a szabályozást?

Szerintem jó így.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Inkább megengedő.

Várható, hogy a Hszt módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e?

Miért?

Nem látok benne túl nagy problémákat.

7. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

Tűzoltói.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Őrnagy.

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

12 éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Igen, 50 fő beosztottam van.

A Hszt.-vel kapcsolatosan mi az, ami legelőször az eszébe jut?

Jogbiztonság a rendvédelem számára.

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

Elég jónak gondolom.

Szükségesnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Igen, szükséges volna.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt.-vel? Mely részben?

Igen, meg vagyok elégedve. Alapvetően egy jó törvény.

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

Inkább védi az állomány érdekeit.

Mit változtatna meg a tartalmán?

Semmit, így jó.

Mivel bővítené a szabályozást?

Nem bővíteném.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Véleményem szerint megengedő. Egyik oldala az alkotmányos jogok csorbítása, azonban a másik oldalán megtalálható a kedvezmények köre és a juttatások.

Várható, hogy a Hszt. módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e?

Miért?

Igen, nagyon nagy problémának látom. Alapvetően a Hszt. a köz szolgálatában állóknak csak egy szűk körét érinti, ők a hivatásosok. A szakma el fogja veszíteni a vonzerejét, az elitebb réteg rövidesen el fog távozni.

21.számú kép.

Bemutatón a rendőrségi helikopter

Forrás: Kis Guzzi Péter, 2001.

8. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

Pénzügyőr vagyok.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Törzsőrmester.

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

3 éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Nem, beosztott vagyok.

A Hszt.-vel kapcsolatban mi az, ami legelőször az eszébe jut?

Az, hogy teljesen rossz.

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

Közepes.

Szükségesnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Nem.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt.-vel? Mely részben?

Nem. Semmiképpen sem a végrehajtó állomány érdekeit szolgálja.

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

A szigorú szabályozást érezzük csak.

Mit változtatna meg a tartalmán?

A szabadságok elosztását.

Mivel bővítené a szabályozást?

Versenyképesebb jövedelmet kellene adnia.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Mindenképpen szigorú, viszont nem úgy szigorú, ahogyan kellene. Ha az előljáró, különösen a munkáltató parancsnok követ el szabálytalanságot, akkor nem történik ellene semmi. Nem kezeli egyenlő partnerként a teljes állományt.

Várható, hogy a Hszt. módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e? Miért?

Igen, különösen a nyugdíj miatt. Az állomány idősebb része nem lesz majd képes a feladatok elvégzésére.

9. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

Büntetés-végrehajtási.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Őrnagy.

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

26 éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Igen, vezető vagyok. Körülbelül 150 fő van alám beosztva.

A Hszt.-vel kapcsolatban mi az, ami legelőször az eszébe jut?

A hivatásosok szolgálati törvénye.

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

Minden részét ismerem.

Szükségesnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Igen, nagyon fontos, hogy mindenki ismerje a rá vonatkozó szabályokat.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt.-vel? Mely részben?

Közepesen vagyok megelégedve.

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

Az alapvető szándéka jó volt, mindenképpen az állomány érdekét szolgálta. A különös részében a szakmaspecifikusságnál eltérően szabályozza a szervezetet és van, ahol fölöslegesen korlátoz, például a tűzoltói résznél.

Mit változtatna meg a tartalmán?

Növelhető lenne a beosztási illetmény szorzók és a rendfokozati szorzók mértéke. A kormánynak lehetősége volna további módosításokra az állomány érdekében, ezzel csak egyszer élt, a 140/1996-os kormányrendeletnél. Az illetékes miniszterek is általában a nyírbálásokkal változtatták a Hszt. rájuk vonatkozó részét. Különbség ebben is volt. A belügyminiszter például általában gyorsabban és nagyobb mértékben változtatott az állomány kedvezményein és általános helyzetén – a dolgozók számára negatív irányba -, mint az igazságügyi miniszter. Ilyen terület például a fegyelmi helyzet vagy a beosztások meghatározása.

Mivel bővítené a szabályozást?

A különös részek bővítése fontos volna, ezzel még jobban, a rendvédelmi ágazatok számára megfelelőbben lehetne szabályozni az életüket.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Változó a szigorú és a megengedő között.

Várható, hogy a Hszt módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e?

Miért?

Igen, ez újabb nagy gond. Sajnos ez nem újdonság, hiszen a törvény megalkotása óta folyamatosan szűkítés folyik a területen. Már a bevezetése is elhúzódtó hatályú volt és az azutáni években a várt több helyett, a folyamatos nyírbálást tapasztaltuk. A Hszt. bevezetése után mindenképpen jobb lett a rendvédelem helyzete, de ezeket az előnyöket el akarják venni. A büntetés-végrehajtásnál is aki tehet, az elment nyugdíjba és várható, hogy a tapasztalt, idősebb vezető kollégák is hamarosan, amint tehetik elmennek. Ez nagyon nagy veszély a szakma számára. A várható módosításoknál jó, hogy a fő részbe került a civilesítés kapcsán, a jelenleg civilesítendő beosztást betöltők védelme, viszont semmiféle csökkentést sem szabadna végrehajtani a kedvezmények és jogok terén.

22. számú kép polgári védelmi tájékoztatása fiataloknak

Forrás: www.jnszkat.hu Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Jász-Nagykun-Szolnok megye

10. Interjú

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

Határőr vagyok.

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

Zászlós.

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

10 éve.

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

Nem, csak beosztott vagyok.

A Hszt-vel kapcsolatban mi az, ami legelőször az eszébe jut?

Igazából semmi.

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

Közepes.

Szükségesnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

Igen, jó volna.

Meg van-e elégedve összességében a Hszt-vel? Mely részben?

Nem vagyok megelégedve. Túl sok minden van részletesen szabályozva és van ami egyáltalán nincs. A módosítások száma is nagyon sok. Nem egyértelműen átlátható. Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

Inkább szabályoz.

Mit változtatna meg a tartalmán?

Mindenképpen egyszerűsíténém. Egy új egyöntetű szabályozás lenne jó, amely már tartalmazná az összes módosítást.

Mivel bővítené a szabályozást?

Korrektebb túlmunkaszámítással és a külszolgálat jobb szabályozásával. Nagy probléma, hogy ami jár azt sem adják oda sok helyen. Pereskedni kell.

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

Abszolút szigorú.

Várható, hogy a Hszt módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e?

Miért?

Igen, még a jelenlegi járandóságokért is pereskedni kell. Mi lesz ha még ezeket a kedvezményeket is elveszik?

3.2. ÉRDEKKÉPVISELETI VÉLEMÉNYEK

23. számú kép. A HTFSZ jelképe.

Forrás: www.htfsz.org, 2006.

A Hivatásos Tűzoltók Független Szakszervezetének honlapja

Sikerült interjút folytatnom Kajsza Zoltánnal a Hivatásos Tűzoltók Független Szakszervezetének (HTFSZ) elnök –ügyvivőjével valamint Árok Kornéllal az érdekképviseleti szerv területi ügyvivőjével.

Beszélgetésünk lényegét, tehát álláspontjukat a Hszt. kérdésében a következőképpen fogalmazták meg:

A küszöbön álló Hszt. módosítással nem az a probléma, hogy változik a törvény. Alapvetően sok mindent meg kellene reformálni a tartalmán és ebben mindenki egyetért. A fő gond az, hogy a kormányzat részéről takarékosági szempontból akarnak elsősorban hozzájárulni a szolgálati törvényhez. A szakszervezeti vezetőknek ezzel szemben bőven lennének más javaslataik és felvetéseik:

- Rekreációs üdülés, kafetéria rendszer létrehozása plusz forrásból.
- Korlátozása annak, hogy személyi forrásból ne lehessen dologiba áttenni pénzeszközöket.
- Legyen döntési kötelezettsége a munkáltatóknak és a kormányzatnak a szakszervezetekkel a tárgyalások során, bízzanak meg jobban az érdekképviselőkben.
- Lehetne rövidebb próbaidőt meghatározni az újonnan belépők számára
- Fontos volna a tiszthelyettesek beosztási illetmény szorzóinak emelése, valamint a továbbjutási lehetőségeinek biztosítása akár közvetlenül a zászlósi állománycsoportba. Jelenleg a tiszthelyettes kevesebb, mint 10 év alatt elérheti az adott beosztás csúcsát.
- Folyamatosan nyílik a tiszt/tiszthelyettesi bérolló. Jelenleg már elérheti az 1:4 arányt is.
- A jelenlegi pótlékrendszer túl bonyolult, körük szűkítése szükséges.
- A szakszervezetek számára plusz érdekérvényesítő eszközök kellenek.
- Alapvetően fontos a Hszt. életpályamodellje miatt, hogy 2/3 törvény legyen.
- Jelenleg a túlszolgálatért a hivatásos még a rendes illetményüknél is kevesebbet kapnak, mivel a nem rendszeres jövedelem nem tartozik bele. Ez ellentétes a Munka Törvénykönyvének (és a józan ész) logikájával.

Alapvetően nem tartják rossz törvénynek, különösen, hogy a szakszervezeteknek sikerült „beleharcolni” sok fontos részt.

Egy régóta szolgáló hivatásos katonatiszt véleményét szintén kikértem az adott témával kapcsolatosan. Elmondása alapján – mivel ő még a Hszt. alatt is szolgált – a Honvédelmi jogállásúak törvényét, azaz a Hjt.-t számukra jobbnak tartja a Hszt.-nél. Alapvetően más véleménye szerint a Honvédség feladatrendszere és más irányítás alatt van. Mivel egy új törvényt kreáltak a hivatásos katonáknak, sokkal összeszedettebbé vált jó szerkezettel és részletes – néha túlságosan részletes - szabályzással. A Hjt. megalkotását az is szükségessé tette, hogy csökkent a Magyar Honvédség szerepe és súlya a fegyveres és rendvédelmi szervek között.

24. számú kép. Az FRDÉSZ fejléce. Forrás: www.frdesz.org.hu, 2007. Az FRDÉSZ honlapja.

A Fegyveres és Rendvédelmi Dolgozók Érdekvédelmi Szövetsége (FRDÉSZ) tömöríti a szféra reprezentatív szakszervezeteit. Elnökével, Kónya Péterrel a Hszt.-vel és annak várható módosításaival kapcsolatosan beszélgettem:

Véleményem szerint a Hszt. elavult. 1996-ban a Magyar Honvédség tagjai is ennek hatálya alá tartoztak, így meglehetősen militáns törvény lett. Időközben a Honvédség számára új törvényt alkottak és a Határőrségből is rendvédelmi szerv vált, de a Hszt. nevében még mindig fegyveres.

A militáns jelleg főleg a tűzoltó vagy a rendőrnnyomozó számára. Szükségtelen korlát például az igen szigorú fegyelmi jog, az állampolgári jogok nagymértékű korlátozása vagy az, hogy tűzoltó pártnak tagja nem lehet.

A kiszámítható életpályát bonyolították a többszöri –bérrel kapcsolatos – módosítások, a pótlékok szétverik a rendszert. A tiszthelyettesek számára nem biztosít megfelelő előmenetelt, hamar bekövetkezik a „helybejárás”.

A szakszervezetek számára korlátozzák a jogosítványaikat. Tekintettel arra, hogy nincs a hivatásosoknak sztrájkjoguk, kompenzálható lenne egy az érdekképviseleti egyeztetések során történő megállapodási kötelezettséggel.

Sajnos szinte minden évben módosítják a Hszt.-t és a Hjt-t. Ez nagyfokú bizonytalansághoz vezet. Alapvető különbség a két törvény között, hogy amíg a Hszt. egy életpálya modell, addig a Hjt. az előre vagy ki szemléletű (pl. japán szervezeteknél, ha a dolgozó nem tud folyamatosan magasabb beosztásokba jutni karrierje során, akkor el kell távoznia a szervezettől – a szerző).

A szolgálati törvényekben túl sok a –ható/-hető szabály, azaz a munkáltatóra van bízva, hogy odaad-e, megenged-e valamit a beosztottnak.

A várható civilesítéssel főlegessé fog válni a Hszt./Hjt különbség. Főleges és nem hatékony több minisztériumban irányítani a csökkent mértékű fegyveres és rendvédelmi

állományt. Jelenleg az Igazságügyi és Rendvédelmi Minisztérium irányítja a Rendőrséget és egyben jogalkotó is. Ez nem megfelelő szervezés és aggályos is.

A Hszt. megalkotása mindenképpen nagy előrelépés volt akkoriban a fegyveres és rendvédelmi szféra számára. Elismertté vált a szakma jogalkotó szándéka alapján, a szakszervezeti jogok törvényesítve lettek. A különleges részek megfelelő lehetőséget biztosítanak az eltérő szervek számára. Az illetményalap közös a Köztisztviselői törvénnyel, aminek jó és rossz oldala is van, de inkább jó a hivatásosoknak, mivel azok is köztisztviselők, akik döntenek az illetményalap módosításáról.

3.3. ÖSSZEGZÉS

A felmérésből – bár csak egy kis mintán történt – kitűnik, hogy a fiatalabbak valamint az alacsonyabb rendfokozatúak kevésbé ismerik a szolgálati törvényünk tartalmát. A több szolgálati idővel rendelkezők véleményén látszik, hogy „saját bőrükön” tapasztalhatták meg a törvény „árnyoldalait” is. A vezetői beosztásban lévők munkájuk során magasabb szintű ismeretekkel rendelkeznek a Hszt.-vel kapcsolatosan, véleményük és érveik mindenképpen figyelembe veendőek.

A rendvédelmi szerveknél láthatóan nagyobb figyelmet kellene fordítani a Hszt. oktatására az érintetteknek megfelelő mértékben. Ez az oktatás megjelenhetne a folyamatos szakmai továbbképzések anyagában is.

A törvény szigorúságáról megoszlanak a vélemények, természetesen mindenki a saját tapasztalatai alapján válaszolt, de így is legfeljebb közepesen szigorú minősítést kaphat a szolgálati törvény. Más a helyzet a várható törvény-módosításokkal kapcsolatos véleményekkel. A félelmek nagymértékben jelennek meg és bizonytalanságot teremtenek. A válaszadók egy része elgondolkodott már rajta, hogy amennyiben megtörténik a kedvezmények várható mértékű csökkentése, akkor elhagyja a pályát.

Az érdekképviseleti szervek véleményét szakmailag mindenképpen megalapozottnak kell tekinteni. Megjelenik nézetükben a Hszt. által nyújtott kedvezmények megvonásával szemben, pontosan a kör bővítésének igénye. A szakszervezeti érdekvédelempolitikai eszközök bővítését szintén igényként jelenítik meg. Egy egyszerűbb, átláthatóbb és lehetőleg 2/3-os törvény mindenki számára megfelelőbbnek tűnik.

Már e kevés interjú is viszonylag gazdag forrásként szolgálhat a módosítási javaslatok terén, véleményem szerint időnként hasznos lenne (pl.: évente) egy reprezentatív mintán megkérdezni az érintett állomány véleményét a szolgálati viszonyával kapcsolatosan, akár összekötve más, pl. szociális irányú kérdésekkel. Ezek a felmérések viszonylag alacsony költségűek lennének és már a létezésük ténye is növelhetné a dolgozói elégedettséget, motivációt. A dolgozói teljesítményértékelési elbeszélgetések lehetőséget adnak arra, hogy a beosztott is visszacsatolást adjon.

BEFEJEZÉS

25. számú kép, Erdő és avartűz után, Forrás: Tánczos Mihály, 2006.

Így utólag, a dolgozat végén már látom, hogy nem egyszerű témát választottam. Ha igazán átfogó akar lenni valaki a témával kapcsolatosan, akkor figyelembe kell venni sok-sok részinformációt és adatot is.

A körülbelül 55.000 fős rendvédelmi szervezet és tagjainak helyzete nem elhanyagolható az ország érdekében sem bár a közszolgálatban dolgozóknak csak egy kis részét alkotják.

A megállapításom, hogy a Hivatásos Szolgálati Törvény, azaz a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII-as törvény valóban megérett a módosításra. A tervezetben található módosítások közül van, amelyik

minden érintett részéről támogatott (pl.: pályáztatás rendszere) és van, amelyet sokan csak más módon látnak megfelelően (pl.: civilesítés). Egyes megszorító, költségtaakarékos intézkedések tervezete nagyfokú bizonytalanságot alakított ki a hivatásos állományban. Már egyre erősebben tapasztalható, ahogyan az idősebb, tapasztaltabb hivatásosok a szolgálati nyugdíjba „menekülnek”. Mivel sok vezetői posztra fiatalokat, kevesebb szolgálati idővel rendelkezőket kell majd tenni, ez a következő években némi problémákat jelenthet.

Látható, hogy a Hszt. alapvetően egy jó, részletes törvény. Többségében megfelelően szabályozza a hivatásosok szolgálati viszonyát. Felmerült az igénye annak is, hogy a civilesítés és a Magyar Honvédség nagyarányú létszámcsökkentése után újra közös törvény szabályozhatná az összes magyar hivatásos élet és munkakörülményeit.

Az ország gazdasági helyzete és teljesítőképessége rányomja a bélyegét a közszférának adható juttatásokra is. Fontos eszköz lehet a köz szolgálatában álló hivatásosok elismerésére és motiválására a pénzen nem megváltható eszközök használata és megtartása. A káféteria rendszer bevezetését jó megtartó erőnek gondolom, de csak ha mindez többletforrás biztosításával és nem a jelenlegi lehetőségekből való kigazdálkodással történik. A nyugdíjrendszer átalakítása az ország helyzete miatt érthető, de mindenképpen óvatosan kezelendő. Minisztériumi és országos vezetési szemlélet alapján a nyugdíjjal kapcsolatos szabályokat a már rendszerben lévő hivatásosok számára már csak jogi szempontból sem volna célszerű módosítani.

A szféra legnagyobb veszélye – mind az egyén, mind az ország számára -, hogy a bizonytalan és várhatóan az egyén számára kedvezőtlen változtatások miatt a tapasztaltabb, de lassan már a fiatalabbak is a pályaelhagyáson gondolkodnak. Az új belépőnek jelentkezők átlagkompetenciái valószínűleg elmaradnak az elmúlt évekéktől, hiszen a magasabb kvalitásúak nem látják majd megfelelő módon biztosítva az egzisztenciájukat.

Mindezek mellett érdemes figyelembe venni azt, hogy az előrejelzések alapján azok számára, akik az elkövetkező években kitartanak és a pályán maradnak, 2013-tól jobb lehetőségek várnak mind a nyugállományba helyezés, mind a szolgálati viszony körülményei terén.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

INTERJÚ

Az 1996. évi XLIII. törvény azaz a HSZT. kérdésében

Milyen hivatásos állományban van Ön (rendőr, tűzoltó, pénzügyőr, stb...)?

.....

Milyen rendfokozattal rendelkezik?

.....

Hány éve szolgál hivatásos állományban?

.....

Beosztásában lát-e el vezetői feladatokat, hány fővel kapcsolatban?

.....

A Hszt.-vel kapcsolatosan mi az, ami legelőször az eszébe jut?

.....

A Hszt.-vel kapcsolatos ismereteit milyen szintűnek tartja?

.....

Szükségnek tartja-e, hogy a Hszt. oktatása a rendvédelemben nagyobb figyelmet kapjon?

.....

Meg van-e elégedve összességében a Hszt.-vel? Mely részben?

.....

Ön szerint a Hszt. inkább az állomány tagjának az érdekét védi vagy inkább szigorú keretek között szabályozza a hatálya alá tartozók életét?

.....

Mit változtatna meg a tartalmán?

.....

Mivel bővítené a szabályozást?

.....

Összességében a Hszt.-t túl szigorúnak, szigorúnak, megengedőnek vagy túlságosan megengedőnek tartja?

.....

Várható, hogy a Hszt. módosításakor csökken a kedvezmények köre. Problémásnak tartja-e? Miért?.....

2. számú melléklet

1996. évi XLIII. törvény indokolása

a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A rendszerváltozással az alkotmányos demokrácia intézményrendszerének kiépítése után halaszthatatlanul megoldandó kodifikációs feladatként jelentkezett a munka világának a megváltozott társadalmi viszonyokhoz illeszkedő megújítása. Ennek keretében megalkotásra került a versenyszektorba tartozó munkáltatók és munkavállalók jogviszonyát szabályozó Munka Törvénykönyve, majd a közszolgálati szférát szabályozó, a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.), a közalkalmazottak jogállásáról, valamint az ügyészségi szolgálati jogviszonyról szóló törvény. A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) része ennek a törvényalkotási folyamatnak. Ugyanakkor integráns eleme annak a jogterületnek is, amely a teljes átalakítás alatt álló honvédelem viszonyait szabályozza és a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény (a továbbiakban: Hvt.) elfogadásával kezdődött meg. A Javaslat a szervezeti és személyi hatályára tekintettel e törvényhozási folyamatba is szervesen beilleszkedik.

a) Az országunk függetlenségének, belső rendjének, biztonságának védelme - amit a honvédség, a határőrség, a rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, valamint az állami és önkormányzati tűzoltóság (a továbbiakban együtt: fegyveres szervek) látnak el - állami, közösségi tevékenység. E szervek személyi állománya ennek megfelelően - a szervei hovatartozástól függetlenül - közszolgálatot teljesít. A fegyveres szervek feladatrendszerében meghatározó szerep hárul a hivatásos állományra, amelynek a szolgálati jogviszonya (a továbbiakban: szolgálati viszony) - a vele szemben támasztott fokozott követelmények miatt - a más közszolgálatban állók szolgálati viszonyához képest olyan mértékben eltérő, sajátos, hogy önálló szabályozást igényel.

.....Ezért a társadalombiztosítási ellátás tekintetében azt a megoldást alkalmazza, hogy az eltérő szabályokat megállapítja, és elrendeli a társadalombiztosítási jogszabályoknak az eltérő rendelkezésekkel történő alkalmazását.

d) A hivatásos szolgálati viszony újraszabályozásánál a Javaslat érvényesíti azt a törvényalkotói szándékot, hogy a hivatásos állomány tagjainak, mint - többségükben - egyenruhás állampolgároknak jogai és kötelességei között a harmóniát megteremtse. Abból indul ki, hogy a hivatásos állomány tagjai az általánoshoz képest szigorúbb függelmi rendben és fegyelmezettséggel, fokozott pszichikai és fizikai terheléssel, áldozatvállalással, veszélyes helyzetben az élet kockáztatásával végzik feladataikat. Emellett a szolgálati viszony létesítésének feltételeként önkéntesen lemondanak alkotmányos jogaik gyakorlásáról, vállalva egyúttal - törvényben meghatározott fegyveres szerveknél történő szolgálatteljesítés esetén - a hozzátartozókra is kiterjedő nemzetbiztonsági követelményeknek való megfelelést. Ezek jog- és életvitelbeli korlátozást jelentenek. Mindezek figyelembe vételével a Javaslat az ugyancsak közszolgálatban álló köztisztviselők járandóságai alapulvételével, a társadalmi megbecsülés kifejezéséeként kedvezőbben állapítja meg a hivatásos állomány tagjait megillető jogokat, juttatásokat.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- A Civilisztikai és Igazságügyi Szakállamtitkár előterjesztése a foglalkoztatási jogviszonyok felülvizsgálatának Hszt-re vonatkozó irányairól, Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, 2006.
- Vadász János előterjesztése a kormány részére az egységes közszolgálati kerettörvény koncepciójáról, Közszolgálati Reform Kormány megbízotti Hivatal, 2003.
- Koltay Jenő és Neumann László szerkesztésében: Közelkép, Munkaügyi kapcsolatok Magyarországon. 2005.
- Berki Katalin – Suba Katalin: A tizenharmadik havi illetmény története, Fundamentum, 2005/4. szám
- Dr. Szakács Gábor: Előtanulmány a hivatásos állomány rendfokozati, illetve bér és besorolási rendszere között meghúzódó ellentmondás feloldására, egy új differenciált bér és besorolási rendszer kialakítására, BM Oktatási Főigazgatóság, 2005.

Törvények:

1949. évi XX. törvény, A Magyar Köztársaság Alkotmánya.

1989. évi II. törvény, az egyesülési jogról.

1996. évi XLIII. törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról.

2001. évi XCV törvény, a Magyar Honvédek hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról.

Egyetemi jegyzet:

Dr. Horváth László: Az országvédelem szervezeti rendszere egyetemi jegyzet (Távoktatási tananyag), ZMNE, Budapest, 2005.

Internet címek:

www.htfsz.org	Hivatásos Tűzoltók Független Szakszervezete
www.vam.hu	Vám és Pénzügyőrség
www.honvedelem.hu	Honvédelmi Minisztérium
www.frdesz.org.hu	FRDÉSZ
www.hor.hov.hu	Határőrség
www.irm.hu	Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium
www.bm.hu	Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium
www.katasztrofavedelem.hu	Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
www.langlovagok.hu	Tűzoltók és tűzoltóságok, beavatkozások honlapja
www.google.hu	Internetes keresőoldal
www.magyarorszag.hu	A Magyar Köztársaság honlapja
www.bvop.hu	Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
www.tuzoltosagbp.hu	Fővárosi Tűzoltó-parancsnokság
www.zmne.hu	Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem
www.vedelem.hu	Védelem online

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	2
1. A FEGYVERES ÉS RENDVÉDELMI SZERVEK.	4
1.1. A HATÁRŐRSÉG	6
1.2. A RENDŐRSÉG	7
1.3. A POLGÁRI VÉDELEM	8
1.4. A VÁM ÉS PÉNZÜGYŐRSÉG	9
1.5. A BÜNTETÉS VÉGREHAJTÁS	11
1.6. A TŰZOLTÓSÁG	12
1.7. A NEMZETBIZTONSÁGI HIVATAL	14
1.8. A MAGYAR HONVÉDSÉG	15
1.9. ÖSSZEGZÉS	16
2. A HIVATÁSOS SZOLGÁLATI TÖRVÉNY	16
2.1. A TÖRVÉNY FELÉPÍTÉSE	17
2.2. A SZOLGÁLATI TÖRVÉNY A GYAKORLATBAN	18
2.3. ÖSSZEGZÉS	23
3. INTERJÚK A RENDVÉDELEMBEN	23
3.1. INTERJÚK	24
3.2. ÉRDEKKÉPVISELETI VÉLEMÉNYEK	37
3.3. ÖSSZEGZÉS	40
BEFEJEZÉS	41
MELLÉKLETEK	43
FELHASZNÁLT IRODALOM	45
TARTALOMJEGYZÉK	47